

העביר והעזר

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת שלח תשפ"ב

גליון מס' 65 • שנה ב'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ויעלו בנגב ויבא עד חברון. פירש"י כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם וכן הוא אומר [דברים א לו] ולו אתן את הארץ אשר דרך בה. מה ראייה היא מפסוק אשר דרך בה, י"ל הנה אמרו בגמ' [ב"ק ק.] עה"פ [שמות יח כ] והודעת להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זו ביקור חולים 'בה' זו קבורה ע"כ. ומזה שכתוב הארץ אשר דרך בה, משמע שהלך על קברי אבות.

ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד. י"ל רמז לדרך העבודה, ויבאו עד נחל אשכול, לפעמים אדם בא לידי מרידות ושפלות על מצבו ומגיע לבחינת עצבות ושכול, העצה לצאת מזה הוא ע"י ניגון וזמרה כמו"ש בספר ליקוטי מוהר"ן [רפ"ב] עה"פ אהללה ה' בחיי אדמורתי לאלקי בעודי [תהלים קמו ב] דהיינו שאע"פ שיועד בעצמו שיש לו מעשים רעים וחטאים הרבה מאוד והוא רחוק מאוד מאד מהש"י אעפ"כ הוא מחפש ומבקש ומוצא בעצמו עדיין איזה נקודות טובות כנ"ל ומוחיה ומשמח א"ע בזה כי בוודאי ראוי להאדם להגדיל שמחתו מאד בכל נקודה ונקודה טובה מקדושת ישראל שמוצא בעצמו עדיין ואזי כשמוחיה ומשמח א"ע ע"י כנ"ל אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה' וזה בחי' 'בעודי' דייקא היינו על ידי בחי' העוד שלי שאני מוצא בעצמי בחי' עוד מעט ואין רשע כנ"ל על ידי אותה הנקודה ע"י אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל וזהו אדמורתי, אדמורתי דייקא היינו זמירות וניגונים וכו' ע"כ, וז"ש ויכרתו משם זמורה, כלומר ע"י זמירות וניגונים נכרת ויוצא מן השכול, ואשכול ענבים אחד, ע"י שמוצא בעצמו אפילו נקודה טובה ומעשה טוב אחד.

כמספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה. צ"ב הלא רק ביום האחרון בשבוע אל המדבר הוציא דיבת הארץ ולא ארבעים יום, וי"ל כמו"ש לעיל וילכו ויבאו אל משה פירש"י להקיש הליכתו לביאתו מה ביאתו בעצה רעה אף הליכתו, נמצא א"כ שכבר מיום הליכתו נועצו להוציא דיבת הארץ. וראיה לזה ממ"ש ויבא עד חברון פירש"י שכלב הלך להתפלל על קברי אבות שינצל מעצת מרגלים, וזה היה בתחילת דרכם כמו"ש ויעלו בנגב ויבא עד חברון.

אנשים גדולים היו, וז"ש הי"ת למשה שלח לך לדעתך דייקא בחינת דעת של משה רבינו שהיא ענוה, אבל הם מייאנו בזה ורצו לחפור את הארץ עפ"י חכמתם והשגתם מבלי דעת הענוה ולפיכך נכשלו, וזו היתה עצתם שלהם, והנה יהושע תלמיד משה כן היה בדעה זו ומופלג בענוה ובו בטח משה אף חושש היה שיקבל את עצת חבריו להשיג בדעתם כנ"ל, וז"ש בתרגום יונתן ב"ע כד חמי משה ענותנותיה קרא משה להושע בן נון יהושע.

היש בה עין אם אין. צ"ב למה שאל על עץ דייקא פשיטא שיש עצים כמו בכל ארץ, גם הול"ל היש בה עצים לשון רבים והכי די בעץ אחד. י"ל עפ"י מ"ש זקה"ק בספר עטרת צבי פ' נח [ע"א ע"ב] ויורה ה' ע"ץ וישלך אל המים וימתקו [שמות טו כה] והוא שם הוי"ה בהכאה כידוע יי פעמים ה' הפי"ו ופ"ה, אשר דרך הכאה מורה לדין להמתיק הדין בשרשו עכ"ד. וזה שאמר היש בה ע"ץ פירש"י אדם כשר וכו' היינו צדיק כזה שיכול להמתיק הדינים ע"י כונת ע"ץ ולהגן עליהם. אחרי כתיבי מצאתי כעין זה בכלי יקר, ופי' בזה סר צל"ם מעליהם גימ' ע"ץ.

וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים. פירש"י שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצוה לקבורת מתים. צ"ב האין יתכן כזאת, חברון עיר הקודש בה ישבו האבות הקדושים ובתוכה שערי התפלה כמבואר בזוה"ק שכל תפלות ישראל עוברים דרך חברון ומערת המכפלה, מקום קדוש כזה טיבו מקום טרשין הגרוע ביותר מכל אדמת ארץ ישראל אתמאה. וי"ל זו היא מעלת ארץ ישראל שהיא בחינת לבנה דלית לה מגרמה כלום, וכל השפע שבתוכה אינו מחמת טיב הארץ כטבע העולם אלא למעלה מדרך הטבע השפעה אלקית ולא גשמית, ולפיכך דייקא עיר חברון שערי השמים היא אמנם גרועה באיכות טיב הארץ אבל משובחת ביותר מפאת קדושתה.

שלח לך אנשים וגו' ראשי בני ישראל המה. המרגלים היו בחי' חכמה יסוד אבא כמבואר בדברי הארז"ל בכמה מקומות, וז"ש ראשי בני ישראל ראשית הוא חכמה, ובבעל הטורים של"ח ל"ך אנשים" ס"ת חכם.

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען וגו'. פירש"י שלח לך לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. כל הענין תמוה ולא מצינו עוד כזאת בכל התורה, כביכול הי"ת אינו מצוה ומשה רבינו ע"ה כן מצוה על דעתו. וי"ל משה רבינו היה סבור שהטעם שאין הי"ת חפץ בשילוח מרגלים הוא כי מדרגת ארץ ישראל נשגבה מאד ואנשים מרגלים לא ישיגו גודל מעלתה רק יבהלו מאנשיה ופירותיה המשונים ויוציאו דבה, אך משה רבינו רעיא מהימנא דימה דאדרבה עצם כניסתם בגבולות הארץ תגביה את דעתם, וקדושת ארץ ישראל תבינם את מעלותיה כשם שהשיג משה רבינו עצמו, ולכן התאוה כל ימיו להכנס לארץ. וזהו שביקש משה [פסוק ג'] וישלח אותם משה 'לתור' את הארץ לשון יתרון ומעלה [כמו"ש כלי יקר ויתורו לשון יתרון] פי' שהארץ תעשה בהם יתרון ואז יבינו את מעלתה, ולא אמר וישלח אותם משה 'לחפור' את הארץ כמו שבקשו הם ככתוב בפ' דברים [דברים א כב] נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, אלא דייקא לתור את הארץ ואז תהיה דעתם כדעת משה רבינו והשגתו בקדושת הארץ. לזאת אמר הי"ת שלח לך 'לדעתך' פי' רק באם ישיגו את דעתך, לפיכך אני איני מצוה לך, כי אי אפשר שיגיעו לבחינת דעת של משה סוד הדעת כמו"ש [דברים לד י] ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר 'ידעו' ה', אבל משה בענותנותו סבר שכן יגיעו לדעתו וכמו שאמר [במדבר יא כט] מי יתן כל עם ד' נביאים, ובאמת לא צלחה כונתו כי לא הגיעו לדעתו.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. פירש"י התפלל עליו יי וישיער מעצת מרגלים. הקשו המפרשים למה התפלל על יהושע בלבד, גם צ"ב מהו עצת מרגלים איזו עצה היתה שם, לא מצינו אלא לשא"ר ולא עצה. וי"ל עפ"י מ"ש בשפת אמת [תרמ"ב] וז"ל, בענין חטא המרגלים כי היו רוצין להשיג הכל בדעתם להיות מוכנים לכך, ובאמת בחינת ארץ ישראל היא בחינת דוד המלך ע"ה דלית ליה מגרמיה כלום, אבל האמת כי מה שמוכנים לקבל הנהגה עליונה הוא גדול מאוד מהשגת האדם וכו', על ידי שרצו שיהיה ביאת הארץ בזכותם פגמו בבחינה הנ"ל ולכן היה הפסק לדבר עכ"ד. ביאור הדברים שעל המרגלים היה מוטל לבטל דעתם והשגתם לגמרי וללכת רק לפי רצון ההשגחה, ולצורך כך בהכרח יש להפליג במדת הענוה כי באמת

ויהושע בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם. מה היה ענין קריעת בגדים הכא, י"ל כדרך אבילות כי זה היה בליל תשעה באב כמו"ש בגמ' [תענית כט:] ויכלו העם בלילה ההוא אמר רבה אמר רבי יוחנן אותה לילה ליל תשעה באב היה אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות חרב הבית בראשונה וכו'. קרעו קריעה על חורבן ציון וירושלים.

וישאוהו במוט בשנים ומן הרמונים ומן התאנים. מובא בספח"ק תולדות יעקב יוסף, ובספר אמרי יוסף בשם הרה"ק רצ"ה מרימונו זיע"א, שאותן אנשים רצו לתקן את חטא אדם הראשון באופן שיהיה טעם העץ ופריו שוים כמו קודם החטא שהיה טעם עץ פרי שוים, וזה הפי' זמורה ואשכול ענבים אחד, שרצו זמורה ואשכול הענבים יהיו אחד טעמים שוה, ואכן עלתה בידם תיקון זה, אך בשל כך באו לרגל גאווה וישאוהו, ועי' ההתנשאות שהיתה להם, במוט התמוטטו, בשנים, גרמו כמקדם שיהיה זה טעמו לחוד זה לחוד כמו ומן הרמונים ומן התאנים שטעמו של זה אינו כטעמו של זה ע"כ. נמצא דכל המכשול נגרם למרגלים בסיבת חטא הגאווה.

ויש לבאר הענין, הנה נודע פירושו של הק' מהר"ש מאסטרבאלי על פסוק והימים ימי בכורי ענבים, הינו שהמרגלים הלכו בכ"ט סיון עד ט' באב ובהם נופלים ימי בין המצרים שאז יש לו לס"מ שליטה ואחיה, ואותיות הקדומות לענבים (והיו"ד לא נחשבה כי היא אחר החייוק) הם אותיות סמא"ל וזהו סוד והימים ימי בכורי ענבים, בכורי היינו אותיות הקדומים לאותיות ענב"ם, כלומר לפיכך לא עלתה להם שליחותם יפה בגין שליטת ס"מ ע"כ.

והנה א"כ קשה למה נשלחו לכתחילה בימים אלו, אך כתב הרב חיד"א בפ' יוסף תהלות [תהלים קל"א] דאיתא בלקוטי האר"ז ז"ל שאי אפשר לכפות ס"מ אם לא על ידי ענוה שעולה בגמטריא סמא"ל גמטריא ענוה, וזה רמז דוד המלך במזמור קל"א שהוא בגמטריא ענוה"ה ה' לא גבה לבי וכו' שזוהי תרופה להכניעו, וז"ש בתרגום יונתן וכדי חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע בר נון יהושע, כלומר ואף שהימים היו ימי בכורי ענבים ושליטת ס"מ בעולם, מכל מקום אמר יי' וישעך מעצת המרגלים, כי על ידי הענוה מכניעו לס"מ (ושמא עי"ז יועיל לכולם) ע"כ. ולפי זה יש להבין וישאוהו כלומר בגין חטא הגאווה שהתנשאו ולא למדו מענוותו של יהושע, במוט התמוטטו, בשנים וחזרה שליטת ס"מ ופלונית שהם שנים כאחד ר"ל.

וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת וגו'. פירש"י מהו וילכו להקיש הליכתן לביאתן מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה. פי' כן משום דכבר כתוב בפסוק הקודם וישבו מתור הארץ ומהו שוב וילכו אלא להקיש וכו'. מקשים הלא כתיב לעיל כולם אנשים פירש"י באותה שעה כשרים היו. וי"ל אולי וילכו ויבאו בענין אחר, דאין הכתוב כאן מדבר על הליכתן לארץ דבאותה שעה באמת כשרים היו, אלא על הליכתן עתה אל משה ואל אהרן מדבר, ומקיש כשם שביאתו של הארץ היתה בעצה רעה כמו"ש לעיל פסוק כ"ג וישאוהו במוט בשנים פירש"י יהושע וכלב לא נטלו לפי שלהוציא דבה נתכנונו, כך גם הליכתן עתה אל משה ואהרן ואל כל עדת בני ישראל לא היתה כדי להשיב אותם דבר אלא הלכו בעצה רעה להמריד את העם על ה' ועל משיחו ועל ארץ ישראל.

באנו אל הארץ וכו' וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה אפס כי עז העם וכו'. צ"ב למה צרפו שני הדברים יחדיו שבה הפירות ועז העם, ועוד מהו 'וגם' זבת חלב למה הוסיפו וגם, ועוד מהו ארץ אוכלת יושביה לא מצינו שהארץ אוכלת את היושבים בה אדרבה היושבים אוכלים מטוב הארץ. וי"ל לבטח אלו האנשים המרגלים היו אנשי מעלה ומביני דבר, והנה ראו לנגד עיניהם בארץ כנען עולם הפוך, שכן הקב"ה טבע בבריאה דמצי"ח ובנוהג שבעולם המדבר אוכל את החי ואת הצומח והמה מעלים את הדומם היינו הארץ עולה לדרגת מדבר, נמצא שהאדם המדבר ניזון ואוכל את הארץ, ולפיכך במקום שגדלים פירות נאים

ואויר צח אזי בהכרח גם היושבים שם אנשים מעודנים ומזגם טוב כנודע כי מטוב הארץ יאכלו, והנה בארץ כנען ראו המרגלים שהארץ טובה ופירותיה מתוקים אבל כנגד זה יושביה עזי נפש וגיבורים גם בני ענקים וכו' וי"ב והוא דבר פלא היפך טבע הבריאה, אין זה אלא שעולם הפוך יש כאן הארץ הדומם יונק מן המדבר ומוציא ממנו כל נצוצי שכל האדם ומעלותיו, ולכן הארץ טובה פירותיה נאים וכו' זה משום שהיא יונקת את שבת היושבים בה, וממלא האנשים עזים וגסי נפש כי הארץ אוכלת את יושביה ומוציאה מהם מעלותיהם וזהו שלא כתיבון העולם, וז"ש 'וגם' זבת חלב ודבש היא, כלומר הגם שפירותיה מתוקים, עכ"ל אפס כי עז העם היושב בארץ וכו' ילידי הענק ונפילים ראינו שם, א"כ אין נעלה שמה והארץ תוציא מאתנו את כל ניצוצות קדושת בני ישראל ויהיו גם הם עזים ובריות משונות.

ויהם כלב את העם אל משה וגו'. פירש"י צווח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם וכו'. צ"ב לכאורה לא שמענו בדבריו כל דברי תוכחה אליהם ותמוה, הרי כונתו היתה לסתור טענותם ולהכחישם, ומה שמשה קרע להם את הים וכו' אין זו סתירה לדבת הארץ. ויש לפרש כונת דבריו כך, וכי זו בלבד עשה לנו, כלומר וכי זו פעם הראשונה שאתם מלינים כופרים בטובה ומורדים בה' ומשיחו, הלא קרע לנו את הים וגם שם לא האמנתם, והוריד לנו את המן ג"כ פערות פים, וכן כשהגזי לנו את השליו כמו"ש בגמ' ערכין [טו.] עשר נסיונות ניסו אבותינו להקב"ה שנים בים ושנים במים שנים במן שנים בשליו אחת בעגל ואחת במדבר פארן, ולכן גם דבריכם עתה אינם אלא דברי שקר נרגן ומרידה כדרככם מאז, ובדברי תוכחה אלו בושו ונשתתקו.

ויהם כלב את העם. דבר פלא גדול הוא שהיה בכחו של איש יחיד להשתיק את כל העם. יש להבין עפ"י מ"ש בספר מנחם ציון פ' קרח עמ"ש במדרש תנחומא וקרח שפקח היה מה ראה לחטוא אלא כו' וז"ל, אין אנו יודעין האין ראינו פקחות וחכמות ודעתו אשר סתם לנו התנא בלשון סתם וקרח שפקח היה, אמנם ראינו גודל חכמתו ומדריגתו הנפלאה בזה הפסוק ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אוהל מועד, שלכאורה הוא פלא כי משה רבינו ע"ה כשהיה רוצה לאסוף העדה היה צריך לתקיעת החצוצרות, והוא הקהיל אותם כל כך בנקל, אלא שיש לפרש שרצונו לומר שהיה יכול לאסוף כל השכליות ולקשרם בקשורא שלים ביחודא חדא אל האחדות הנפלא, וזהו מדריגה גדולה ופקחות גדול וכו' עיי"ש. וכן י"ל כאן ויהם כלב את העם ופירש"י השתיק את כולם, הרי שהיה כוחו גדול בחכמה נפלאה הלזו לאסוף את כל השכליות בעם ולהשתיקם כנ"ל.

ויהם כלב את העם. נקט לשון ויהם כי ה"ס עולה בגימ' מזוז"ה, כלב הבין שכל הוצאת הדיבה על הארץ נובע מקל" סיוון ועוגו כמו"ש זקח"ק בספר אגרא דפרקא [את רל"ה] בשם מגלה עמוקות סיוון ועוגו היו מנועלין של ארץ ישראל וישבו סמוך לפתח א"י בהיותה עדיין ביד האומות היו הם עומדין לפתחה ושומרים אותה וכו' ובגמ' ס"ה מגין אדני" שפתי תפתח סוד הפתיחה שנפתח הפתח של ארץ ישראל והנה הוא סוד מזוז"ה בגימ' אדני" שנקבעה בפתח קודם הכניסה אל הבית וכו' עיי"ש. וז"ש ויה"ס היינו כיון בשם אדני" גימ' ה"ס סוד מזוז"ה כדי לבטל את ב' הקל"י הנ"ל ויחדלו מהוצאת דיבת הארץ.

אשר עין בעין נראה אתה ה'. מהו כפל הלשון עין בעין, יש לומר ע"ד העבודה עיפ"מ בספח"ק בשם רבינו ר' אלימלך לפרש הא דסומא באחת מעיניו פטור מן הראיה [הגיגה ב.] דכתיב יראה יראה וכו', כי האדם צריך שיהיו לו שתי עינים, עין אחת להסתכל ולהתבונן בגדלות השי"ת והעין השניה לראות בשפלות עצמו, ומי שהוא סומא באחת מעיניו היינו שאף שיש לו עין אחת להסתכל בגדלות השי"ת אבל אין לו העין השניה להסתכל בשפלות עצמו אינו במצות הראיה כלומר אינו זוכה לראיית השכינה, וז"ש בפ' קורח מה ראה לשטות זו, עינו הטעתו, פי' שהיה בבחי' עין אחת ולא ראה שפלות עצמו ע"כ. ולפי"ז יש לפרש כאן אשר עין

בעין נראה אתה ה', ב' עינים, כאשר יש לו לאדם ב' בחינות עין אלו אזי נראה אתה ה' אליו.

ואתם אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם. יש לפרש עפ"י מה שכתבנו בפ' ארץ אוכלת יושביה היא, כונתם היתה בתלונה שהארץ הזו מוציאה ואוכלת את כל ניצוזה"ק שנפלו אצל יושביה וכמקרה הזה יקרה גם להם כבנייתם לארץ, ע"כ אמר אל תיראו אצלנו לא יהיה כן אלא להיפך נעלה נעלה ונצויה ונאכל את ניצוזה"ק כי לחמנו הם, המה שייכים לנו.

סלה נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאת לעם הזה. איתא בספח"ק ה"זה כגדל חסדך ו'כאשר נשאת ר"ת חנוכה, וס"ת כגד"ל חסדך וכאשר נשאת בגימ' נרת ע"כ. י"ל מכאן רמז לגמר החותם לטובה בימי חנוכה זאת חנוכה גמר החותם בסליחה, מחילה בחסד מחילה ברחמים.

ועשיתם אשה לר' עולה או זבח וכו' מנחה סלת עשרון וגו'. למה נסמכה פרשת זבח ומנחה לחטא המרגלים, י"ל הנה כאן נשבע הי"ת ואולם חי אני וכו' כי כל האנשים הראים את כבדי וכו' אם יראו את הארץ וגו', והוא לשון שבועה כפירש"י, והנה אמרו בגמ' [ראש השנה יח.] מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו נקרק שנאמר ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה, אמר רבא בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה. לכן נסמך כאן ענין זבח ומנחה כי באמת לא נתכפר להם ולא זכו לראות את הארץ.

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת. בגמ' [שבת צו:] תנו רבנן מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין, אם כדבריו התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק. תמוה מאי עולה היא זו שמגלה מה שכיסתה התורה הלא כך הוא דרך כל תורה שבע"פ, רבותינו ז"ל דרשו ב"ג מדות וכו' ב את מה שנסתר בתורה הכתובה, הניחא אם היה לו לריב"ב דברים לסתור את הגזירה שוה שפיר, אבל אי לא הכי מאי קשיא, ר' עקיבא קיבל גז"ש ומה בכך שהתורה כיסתו, ולמה שתק ר"ע על זה. גם מה שאמר ריב"ב שמקושש היה מן המעפילים, הקשה בשפת אמת תקשי נמי לדידיה התורה כסתו ואתה מגלה. וי"ל הנה צ"ב במה זכה צלפחד זה שהתורה כיסתו ולא כשאר חסואים שהתורה נקבה בשמותם. וי"ל הנה איתא בזה"כ בפרשתו [ח"ג קנ"ז ע"א] אמר רבי חייא כתיב וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת, מאן עצים הכא ומאן הוא דא, אלא דא צלפחד והוה דייק על אלן אילניו הי מנייהו רב על אחרא ולא חשש ליקרא דמאריה ואחלף שבת לשבת, הדא הוא דכתיב כי בחטא"ו מת, בחטא ו' מת, בגין כך הוה דיניה סתים ולא אתפרש דיניה כדינין אחרנין בגין דמלה דא בעי בחשאי וסתים וקל גלייא ועל דא לא אתמר באתגלייא וקוב"ה עבד יקר ליקריה ע"כ.

תמצית הדברים, המקושש רצה לעמוד על טיבן של עץ החיים ז"א ועץ הדעת מלכות, למי כדאי לעבוד יותר ומי חשוב יותר, וזהו מקושש לשון מקיש זה לזה, ולצורך כך הפריד ביניהם והחליף את יום השבת שהוא ז"א לליל שבת שהיא המלכות והחשיב אותה יותר, ובכך פגם באות ו' בחי' ז"א והפריד את היחוד ז"ל, וזהו שכתבו כי בחטא"ו מת היינו בחטא ו' (אולי מטעם זה כתיב מקושש חסר ו' בשמו), ולכן לא נתפרש דין כי דבר זה צריך להיות בחשאי ובסוד ע"כ. ולפי"ז יש לפרש כונת ריב"ב התורה כסתו ואתה מגלה פי' כל ענין חטא המקושש הוא ענין חשאי שאין ראוי לגלותו מפני כבוד השכינה ואתה מגלה וכו', אלא מהיכא הוה מויעפילו הוה, כלומר חטא זה דצלפחד רשאי אתה לגלות. והנה כתב בספר היכל הברכה בפרשתו שצלפחד חטא בבזיון ת"ח וזו נחשב לו לחילול ש"ק כי ת"ח בחינת שבת, ובגללו חטא איש אחר וקושש עצים ממש והוא שנסקל, ואח"כ היה צלפחד מן המעפילים. אבל מרן החת"ס [תורת משה] בפרשתו כתב דתרווייהו איתנהו

תורת של אבות

דברי תורה מרבתינו הקדושים זיע"א

מן הסכנה, אבל יהושע וכלב אומרים אל תראו את עם הארץ כי סר צלם מעליהם א"כ לפי דבריהם לא הותר להם לחלל שבת, וע"ז אמרו כל העדה לרגום אותם באבנים כדון המחלל שבת שחייב סקילה וק"ל. (צמח דוד - דינוב)

למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי. היות בכל הלאוין שבתורה יש בהם בחי' עשה כמאמרם ז"ל ישב ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה, והנה העשין סודם זכור בחי' דבר והלאוין בחי' שמור לנוקבא, וזהו שאמר הכתוב למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי אפי' הלאוין יהי' בבחי' עשה ובבחי' זכור (בני שלשים)

והיה לכם לציצית. זרקא סגול. זרקא צורת נחש כדאיתא בזוהר הקדוש. יש לומר לכדאיתא על נחש הנחשת שמסתכלים בו ומשעבדים לבם לאביהם שבשמים אבל כאן יש סגולה שלא יצטרך לזה אלא שיסתכל בציצית וראיתם אותו וזכרתם. (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבתינו הקדושים זיע"א

סיפר ר' דוד פעלבערבוים ז"ל: תפילת מנחה של שבת רעווא דרעוון היתה בדרך כלל כשעה אחר השקיעה (הזמנים השתנו בחורף ובקיץ). פעם אחת כשנכנס רבינו האור מלא לתפילת מנחה כבר היה די חשוך כי נטו צללי ערב, ומה עוד שהיה יום חורפי מעונן עד כדי כך שביהמ"ד שרר חושך. רבינו פתח בתפילת אשרי ובא לציון בקול ובמתינות כדרכו מבלי להזדון, בקצה השני של ביהמ"ד ע"י הכניסה עמדו אבי מורי מו"ה יצחק יעקב ז"ל ומו"ה וואלף שניידער ז"ל ושווחו בלחש (הם כבר התפללו מנחה מוקדם בביהמ"ד העירוני), לא הרחק מהם עמד ש"ב מוה"ר שלום אלי' פעלבערבוים נ"י, הוא הבחין בשיחתם אולם לא היה יכול לשמוע את תוכן הדברים. בעת קריאת שריבנו נגש לקרוא בתורה קרא במקום כהן את ר' וולף הנ"ל ואחריו את אבי, וכשפתח את הספר להראות מקום הקריאה לאבי פנה אליהם בעודו מצביע על הכתב ואמר הלא עדיין רואים היטב (אבער מזעט נאך גוט), נדמהו שניהם ר' וולף ואבי ועמדו משתוממים כי הבינו למה הדברים מכוונים, ואח"כ גילה את תוכן השיחה שהיתה ביניהם בעת התפילה. ר' וולף שאל אותו מה זאת שריבנו מתפלל מנחה כ"כ מאוחר עד שא"א לראות את הקריאה, ואבי ענה לו הלא כך דרכם של האדמו"רים להתפלל מנחה בשעה כזו, ואודות כך שוחחו בלחש עד שהעומד בסמוך לא שמע דבריהם אך רבינו הרגיש בדבר. [מן הראוי להביא כאן מה שסיפר הרה"ח ר' משה רויז ע"ה שסיפר לו הרה"צ ר' יו"ט מנחם מענדעלי ר"ב מקאלוב זצ"ל, דרכו היתה לסייע מזמן לזמן לבעלזא אל הרה"ק מהר"א זצ"ל היות וזוגתו הרבנית בת הרה"ק ר' יעקב ר"ב מקאזאווא היתה נכדת בית זעווהלי והיא ש"ב על הרבנית מבעלזא וכיבדו אותו שם מאד, וכא"פ נסע ליומא הדלולא של הרה"ק מהר"ד זצ"ל כ"ב חשוון ואז נסע על ש"ק שלפניו ואחר ההילולא נסע מיד לקאסאן להילולת אביו רבינו זצ"ל כ"ג חשוון. פ"א בש"ק היה בחדרו של הרה"ק עם עוד כמה אנשים לפני תפילת מנחה ונתאחזה השעה והרב ז"ל אחז במורה שעות בידו והמשיך בשיחה ולא הלך להתפלל מנחה ור' מענדעלעל הראה את עצמו מעט א"י שקט 'אומרוזאג' והרב הרגיש בדבר ולא הגיב כלל, אחר עבר עוד איזה זמן והזמן התאחר יותר עד שנעשה השעה מאוחרת ביותר וראה הרה"ק מבעלזא בפניו של ר' מענדעלעל שלא נוח לו ישיבתו שם, אז אמר לו, זקיני השך שלום אמר מי שלומד תורה לשמה יכול לראות בשולחן ערוך שצריכין להתפלל מנחה בשעה מאוחרת, ובשבת בזמן מאוחר ביותר, ווער ס'לערני תורה לשמה קען זעהן פון שולחן ערוך אז מדאף דאווענען מנחה שפעט און שבת גאר שפעט].

השלשלת ולהשלימה וכן לגדל בניו להמשיך שלשלת הקודש. וז"ש וראיתם על האבניים פירוש ראו והביטו אל צור מחצבתכם שאתם המשך הדורות, וראיתם את הארץ מה היא סוף כל אדם ללכת בדרך כל הארץ, לכן עליכם מוטל הדבר שלא יפסק האילן מבלי להניח בניו עוסקים בתורה ובמצות ולכן והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ פירוש השתדלו להוציא פירות טובים ונאים להמשך הדורות ולכל זאת תזכו אם וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ד'. (אשיב אברהם)

במדרש (טז א), הלכה מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת, כך שנו רבותינו אין מפליגין בספינה בים הגדול ג' ימים קודם לשבת. להבין איך שייך הלכה זו לכאן. ונראה שהמרגלים היו הולכים כל ארבעים יום וזבה היה כמה שבתות והיו הולכים גם בשבת. וזבה מובן הפסוק ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים, ופירש"י יהושע וכלב, ולהבין מדוע הגיע להם עונש זה לפי דעתם. אבל מפני שהמרגלים היו אומרים אפס כי עז העם הזה, והו במקום סכנה ע"כ הותר להם לחלל שבת לברוח

שלח לך אנשים. ע"פ פשוטו יש לפרש לך ממש, כי כבר ידוע שמאת הש"י היתה נסיבה בלבתי בוא משה אדונינו לארץ ישראל, כי גדלה ממדיגתו ממדיגת ארץ ישראל בבחינת הדעת. והנה גם דורו היו דור דעה נאספו עמו במדבר עד אשר יבוא מורה צדק ויתנהג העולם בבחינה עליונה נוראה מאד, ואז יבוא משה אדונינו עם הדור דיעה שלו (ד"ב רב ט), ואכ"מ להאריך (מבואר בע"ה שער לב פ"ג). וז"ש הידוע תעלומות, שלח לך אנשים, שתשלח את האנשים לך ממש, שעל ידי השליחות הלז יתגלגל הדבר שיושלחו לך שיאספו עמך במדבר, וזה השליחות יגרום זאת, ברוך ה' יודע תעלומות. (אגרא דכלה)

וראיתם את הארץ מה היא. במסורה וראיתם על האבנים, וראיתם את הארץ, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, יש לדרוש המשך המסורה, דהנה המשך הדורות מאדם הראשון ועד סוף כל הדורות הוא כמו שלשלת שכל דור הוא חוליא המחוברת לטבעת הבאה אחריה ומשנשברה חוליא אחת פוגמת כל השלשלת, ע"כ חובה על כל אחד ואחד להמשיך את

ביה וז"ל, ומקושש היה ג"כ מהמעפילים אבל חזר בו ורצה לקדש השם בפני כל לחלל שבת ע"י העברת ד' אמות ברה"ר ומת ויראו וישמעו כל ישראל וכו' ע"כ. עכ"פ לדבריהם היה בו ב' חטאים חילול שבת ומעפילים, ולפי"ז יש לפרש כנ"ל מה שטען ריב"ב לר' עקיבא הוא כך, התורה כסתו ואתה מגלה כלומר חטא זה אסור לעסוק בו בגלוי אלא להסתירו כנ"ל אך את חטאו השני מותר לגלות מהמעפילים היה.

ויקריבו אותו המצאים אתו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה. כתב רבינו בחי' ויקריבו אותו, ליל מוצאי שבת. המוצאים אותו, היה לו לומר אשר מצאו אותו, אלא לימוד שיעדיין היו מוצאים אותו מקושש עצים אחר ההתראה לפי שהתרו בו ולא היה מניח עצמו מלקושש ע"כ. וכך פירש"י בגמ' [סנהדרין מא. ד"ה המצאים], וכן כתב כבר הרב אבן עזרא ז"ל, גם יתכן שעשה המקושש ביד רמה והזהירוהו ולא הועיל, יש אומרים ויקריבו אותו ליל ראשון ע"כ. והנה באמת תמוה מאד למה עשה כן ביד רמה אחר שהתרו בו, ואולי יש לפרש שכל מעשה המקושש היה בצאת השבת לפי שיטתו, ועשה על פי חשבונו בזמן מוצאי שבת, ולכן לא נעתר להתראתם כי לפי הלוח שלו כבר אינו שבת, אבל לשיטתם וחשבונם עדיין היה יום שבת, ולכן נתנהו במשמור כי לא פורש מה יעשה בדינו באופן כזה.

ויניחו אותו במשמור כי לא פרש מה יעשה לו. לכאורה הול"ל **מה יעשה בו.** וי"ל הנה כתב בתרגום יונתן ב"ע שכונתו של המקושש היתה לשם שמים ולא להנאת עצמו עשה אלא מסר את נפשו לפרסם בישראל עונש המחלל שבת כדאיתא במדרש הובא בתוס' [ב"ב קט: ד"ה אפילו] וכתב מהרש"א שם דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה כמו חופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה דפטור לרבי שמעון, ועי' בספר קדושת לוי בפרשתן שכתב כן מדיליה ע"כ. ולפי"ז יש לפרש מה שנאמר כי לא פרש מה יעשה לו, כלומר לא אתברר האמת אם עשה המלאכה לו לעצמו או שעשה לשם שמים ולא לו.

והמפרשים [בית האוצר כלל א אות ד', וקובץ שיעורים ב"ב אות ש"ס] הקשו על דברים אלו דא"כ למה הרגוהו והלא ה"ת ידע מחשבתו וא"כ נוכיח מזה דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב. ונ"ל לתרץ אולי דהרי כל מה שנסתפקו הוא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה היינו שאינו צריך לעצים אלא רצה ליהרג על קדה"ש, וא"כ אם לא יהרג נמצא שלא נתקיימה מחשבתו ולא נשאר אלא מקושש עצים סתם ואינו צריך להם פשוט, אבל למראית עין יראו הכל שמחלל שבת אינו חייב מיתה, ע"כ ציוה להמיתו ויענש בב"ד כדי שתתקיים מחשבתו ומ"מ כלפי שמיא גליא שאין בו עון חילול שבת.

כי לא פרש מה יעשה לו. לא כתיב מי הוא שיפרש, אם הקב"ה או בית דין, דלכאורה הוה ליה למימר 'לפרש להם על פי ה' כמו"ש אצל המגדף [ויקרא כד יב] ויניחוהו במשמור לפרש להם על פי ה', וי"ל דבגמ' [סנהדרין פ:] רבי יהודה אומר אינו חייב עד שיודיעוהו העדים בהתראה באיזה מיתה הוא נהרג, ומה שנהרג מקושש אעפ"י שלא התרו כדון הוראת שעה היתה, וז"ש כי לא פרש מה יעשה לו, כלומר העדים לא פירשו לו מה יעשה לו באיזה מיתה ידונוהו לפיכך לא ידעו ביד"ד מה דינו אם ימיתוהו או לא עד שאמר ה' אל משה וכו' רגם אותו באבנים.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבתינו הקדושים מקאסאן וצוק"ל

מנהגי שבת קודש [ח"ב]

ק"ב. לתפילת מנחה ביום שב"ק נכנס רבינו האור מלא לבית המדרש כשטליתו מונחת על ידו הימנית בשעה מאוחרת שכבר היה קרוב ללילה [ראה אודות ענין זה במדור מראש צורים אראנן] וקודם כניסתו הריח בשמים. ק"ג. עבר בעצמו לפני התפילה וטייל בבית המדרש בשעת אמירת סדר הקרבנות ואשרי ובא לציון במתינות. ק"ד. אחר חצי קדיש בירך והתעטף בטליתו, ועשה עטיפה כדרכו שני ציציות הימניות על כתף השמאל מאחוריו והשני ציציות השמאלית לפניו בצד שמאל והפנים והמצח גלוי, ופתח הארון ואמר בהתלהבות ובקול גדול פסוק ואני תפילתי לך וגו' כשהוא עומד בעטיפת הטלית כנ"ל, וכשסיים אמרו הקהל בקול, והפשיט הטלית ולבשו כדרכו, ואמר ויהי בנסוע וגו' אבל לא בריך שמיא, ומן הוצאת הספר תורה היה הכל במהירות גדולה, תפלת הלחש וכן תפלת קול רם. קטו. רבינו קרא בתורה בעצמו ומפני השעה המאוחרת כבר חושך בחוץ וכמובן שלא היו אז נרות דולקים, קרא תמיד אצל השלחן בכותל המזרחי בצד ימין של הארון קודש ששם היו חלונות, רבניו הגביה את התורה אחר הקריאה, ולאחריה לא אמרו הללויה אודה וכו' הנדפסים בסיפורים.

יפוצו מעינותיך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

בשורה טובה לשוחרי תורה וחסידות

לאחר שאזל המלאי
ניתן להשיג שוב את הספה"ק
"אגרא דפרקא"

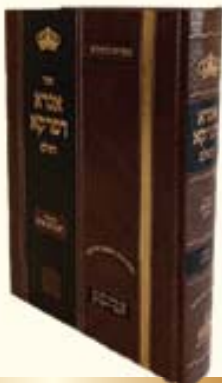
לרבינו מהרצ"א מדינוב זיע"א

והוא כינוס עצום של רעיונות נפלאים
ונשגבים חדשים גם ישנים דברים עתיקים
מדבש מתוקים, ומצורף לזה שיחות צדיקים
בתורת הנהגת האדם וחכמת הנפש שרבינו
מגלה מקורם בתורה הקדושה

הספר י"ל ע"י המכון בשנת תשנ"ט
במהדורה חדשה ומפוארת

ומאז הודפס כמה פעמים, ועתה הודפס
שוב בתוספת תיקונים ומילואים

הביא ברכה אל ביתך

ברכת מזל טוב

לידידנו וידיד כל בית ישראל העומד לנס עמו
מקים עולה של תורה הרבני הנגיד המפורסם

מוה"ר אליעזר קעסטנבוים שליט"א

רב ונשיא קהילה קדושה והכוללים
"דמשק אליעזר" ברקלין יצ"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי נכדו
החתן המפולג

כמר יעקב ראזענפעלד הי"ו

כה יתן ה' וכה יוסיף להרבות שמחות במעונו
ושיעלה הזיווג יפה

ויזכו לבנות בית נאמן בישראל אכ"ר

מכון בני שלשים

הנהלת מוסדות קוסון בא"י

ברכת מזל טוב

לידידנו הדגול העומד לימינו בכל עת

הרה"צ מוה"ר

מאיר יהודא הלוי ראטטענבערג
שליט"א

רב דקהילת עובדי ה' בעיר נוארק

בן כ"ק אדמו"ר הרה"צ מו"ה משולם פייש וצוק"ל מקאסאני

לרגל נישואי בנו הבחור המופלג פאר מקדושים

כמר משה חיים הי"ו

עב"ג בשעטו"מ

כה יתן ה' וכה יוסיף להרבות שמחות במעונו
ושיעלה הזיווג יפה

ויזכו לבנות בית נאמן בישראל אכ"ר

מכון בני שלשים

הנהלת מוסדות קוסון בא"י